

ISTE'MOLCHILARNING MODDIY-TEXNIK TA'MINOTINIDA LOGISTIKANING AXAMIYATI

Nazirov Nodirbek Jamoliddin o'g'li

Andijon mashinasozlik instituti "Transport logistikasi" stajyor-o'qituvchisi.

Nasirov Ilxam Zakirovich

Andijon mashinasozlik instituti "Transport logistikasi kafedrasida professori, t.f.n.

Annotatsiya: *Logistikaning eng muhim funksiyalaridan biri iste'molchilarni moddiy-texnik ta'minotini tashkil qilish bilan bog'liq. Iste'molchilar talablariga nafaqat xom ashyo, materiallar va yuqori sifatli mahsulotlarni ishlab chiqarish ehtiyojlarini qondirish, balki umumiy xarajatlarning minimal darajasida logistika xizmatlari uchun raqobatbardosh narxlarda o'z vaqtida yetkazib berish kiradi. Ushbu talablarga to'liq moslashish va iste'molchilarning motivatsiyasini qondirish uchun faol marketing faoliyati talab qilinishi keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *marketing logistikasi, marketing mantiqiy xarajatlari, logistika integratsiyasi.*

ЗНАЧЕНИЕ ЛОГИСТИКИ В МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ

Назирова Нодирбек Джамолиддин угли

Стажер-преподаватель кафедры «Транспортная логистика» Андижанского машиностроительного института

Насиров Илхам Закирович

профессор кафедры "Транспортная логистика" Андижанского машиностроительного института, к.т.н.

Аннотация: *Одной из важнейших функций логистики связана с организацией материально-технического обеспечения потребителей. Требования заказчика включают не только обеспечение потребностей в сырье, материалах и производство высококачественной продукции, но и своевременную доставку по конкурентным ценам логистических услуг при минимальном уровне совокупных затрат. Активная маркетинговая деятельность необходима для того, чтобы полностью адаптироваться к этим требованиям и удовлетворить мотивацию потребителей.*

Ключевые слова: *маркетинговая логистика, затраты на маркетинговую логику, интеграция логистики.*

THE IMPORTANCE OF LOGISTICS IN MATERIAL AND TECHNICAL SUPPORT OF CONSUMERS

Nazirov Nodirbek Jamoliddin coals

Trainee teacher at the Department of Transport Logistics, Andijan Machine-Building Institute, nadirnazirov98@gmail.com phone: 99888-234-54-51

Nasirov Ilham Zakirovich

Professor of the Department of Transport Logistics of the Andijan Machine-Building Institute, Ph.D., Email-nosarov-ilhom59@mail.ru, tel. +998934428025

Abstract: *In this article, one of the most important functions of logistics is related to the organization of material and technical support of consumers. Customer requirements include not only meeting the needs of raw materials, materials and production of high-quality products, but also timely delivery at competitive prices for logistics services at a minimum level of total costs. Active marketing activities are required to fully adapt to these requirements and satisfy the motivation of consumers.*

Key words: *marketing logistics, marketing logic costs, logistics integration.*

Marketing logistikasi shuni anglatadiki, biz har qanday iqtisodiy, nisbatan mustaqil tuzilmaning marketing tizimi kabi ob'ekt haqida gaplashamiz va logistik yondashuv unga (tizimga) yaxlit optimallashtirish vositasi sifatida qo'llaniladi. [1,2]

Tizim (tizimlarning umumiy nazariyasi nuqtai nazaridan) uning maqsadini (vazifalarini) belgilaydigan funktsional bog'liq elementlar to'plami sifatida tushunilganligi sababli marketing logistika tizimlarini kamida uchta toifaga (guruhlarga) bo'lish mumkinligi aniq:

1) marketing menejmentining logistika tizimi (optimallashtirish) (konsepsiya sifatida), konseptual ravishda kompaniyaning bozor xatti-harakatlarini samarali amalga oshirishga va uning asosiy maqsadiga erishishga qaratilgan strategik va taktik xarakterdagi keng ko'lamli chora-tadbirlar sifatida tushunilgan - barqaror va har tomonlama muvaffaqiyat bilan ta'minlash. normal faoliyat va asosiy faoliyat rentabelligi bilan kompaniya tovarlari va xizmatlarini iste'molchilari.

Shu bilan birga, ushbu katta tizimning tarkibiy elementlari - quyi tizimlari kontseptual harakatlarning funktsional bloklari bo'lishi mumkin [3-7]:

- marketing tadqiqotlari;
- assortiment siyosati;
- narx siyosati;
- savdo;
- reklama;
- xizmat ko'rsatish;

2) "asosiy" marketingni ta'minlaydigan ma'lum bir mahsulotga (tovarlar va xizmatlar oilasiga) bevosita yo'naltirilgan marketing xizmatlarini boshqarish uchun logistika tizimi.

Shu bilan birga, marketingni boshqarish funksiyalari ushbu "murakkab" tizimning tarkibiy elementlari bo'lishi mumkin:

- maqsadlarni belgilash;
- tashkilot;
- rejalashtirish;
- tezkor tartibga soluvchi qarorlar;
- diagnostik nazorat;
- baholash tahlili,
- ya'ni logistika kibernetik tizimiga xos bo'lgan narsa;

3) birinchi ikkisiga o'xshash kontseptual simbiotik tizim tuzilishi bo'lgan, ammo quyidagilarni hisobga olgan holda xalqaro marketingning logistika tizimi:

- bojxona masalalari,
- valyuta va moliyaviy farqlar,
- umumiy tarkibiy, iqtisodiy va marketing tizimlariga birlashtirilgan xalqaro huquqning iqtisodiy va motivatsion mavzularidagi farqlar.

Shunday qilib, logistika tadqiqotlari va marketing logistikasini rivojlantirish ob'ekti (ya'ni o'rganilayotgan mavzu) marketing tizimlarida oqim jarayonlarini bir butun sifatida optimallashtirishdir [8-10].

Keyinchalik 2022 yilda marketing mantig'ining yana bir ta'rifi paydo bo'ldi.

Marketing logistikasi - bu xom ashyo, butlovchi buyumlar oqimining kelib chiqish joyidan boshlab, materiallar va tayyor mahsulotlarning oqishini rejalashtirish, tezkor boshqarish. ularning ehtiyojlarini samarali qondirish uchun yakuniy mahsulotlarni iste'molchilarga yetkazish bilan yakunlanadi.

Marketing logistikasi marketing va logistika g'oyalarining kombinatsiyasiga asoslangan. Bu yerda mahsulotlarni assortimentini yuklash vazifalari marketing xizmatlari tomonidan shakllantirilgan buyurtmalar portfeli asosida hal qilinadi, resurslar va mahsulotlarning maqbul harakati texnologiyasi aniqlanadi, qadoqlashning standart talablari ishlab chiqariladi, mahsulot sifati, vaqtni yo'qotish holatlari, materiallar va mehnatdan samarasiz foydalanish, resurslar, uskunalar va binolar markazlari aniqlanadi.

Marketing logistikasida zamonaviy axborot texnologiyalari katta ahamiyatga ega: kompyuterlar, kassa mashinalari; tovarlarning yagona kodlanishi; tashishda sun'iy yo'ldoshni kuzatish tizimlari; elektron ma'lumotlar almashinuvi va pul o'tkazmalari [11-15].

Marketing mantiqiy xarajatlari - tayyor mahsulotlar qiymatining 30-40 foizigacha.

Marketing logistikasining maqsadi ishlab chiqaruvchidan iste'molchiga oqib keladigan tayyor mahsulotlar oqimini boshqarishdir.

Marketing logistikasi - bu ishlab chiqarish liniyasining oxiridan mahsulotning bozorga kelishiga qadar tayyor mahsulot oqimi bilan bog'liq bo'lgan barcha harakatlarni va saqlash operatsiyalarini tahlil qilish, rejalashtirish, tashkil etish va

boshqarish, shuningdek, ular bilan bog'liq tarqatish kanallarini tashkil qilish. va o'zaro moslikni ta'minlash

Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, logistika marketing bilan eng yaqin hamkorlik qiladi. Maqsad va vazifalar nuqtai nazaridan, logistika va marketing, aslida, iste'molchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun yagona jarayonning bir qismidir [16-19].

Marketing va logistika sanoat va iqtisodiy faoliyatning mustaqil va chambarchas bog'liq sohalarini anglatadi. Tadbirkorlar marketing va logistika tushunchalarini korxonani mustaqil boshqarish uchun ishlatishlari mumkin. Bir vaqtning o'zida ikkala tushunchani mohirona qo'llash orqali eng yaxshi natijaga erishish mumkin [20-23].

Marketingning mohiyati ishlab chiqarishni boshqarish, bozorni ilgari surish va mavjud talabga yo'naltirilgan mahsulotni foydali sotishdan iborat.

Logistikaning eng muhim funksiyalaridan biri iste'molchilarni moddiy-texnik ta'minotini tashkil qilish bilan bog'liq. Iste'molchilar talablariga nafaqat xom ashyo, materiallar va yuqori sifatli mahsulotlarni ishlab chiqarish ehtiyojlarini qondirish, balki umumiy xarajatlarning minimal darajasida logistika xizmatlari uchun raqobatbardosh narxlarda o'z vaqtida yetkazib berish kiradi. Ushbu talablarga to'liq moslashish va iste'molchilarning motivatsiyasini qondirish uchun faol marketing faoliyati talab qilinadi [24-28].

Zamonaviy marketing tushunchasi to'rtta asosiy murakkab funktsiyani ajratib turadi:

- 1) mahsulot turini ishlab chiqish va rejalashtirish;
- 2) axborot oqimini boshqarish;
- 3) tovarlarni taqsimlash va sotishni tashkil etish;
- 4) reklama va sotishni reklama qilish.

Ushbu funktsiyalarni bajarish to'liq va samarali ravishda logistika xizmati ishtirokida amalga oshirilishi mumkin.

Birinchi marketing logistika tizimining shakllanishi va keyingi rivojlanishiga ta'sir qiluvchi ishlab chiqarishning ixtisoslashuvi va assortimentini aniqlaydi. O'z navbatida, logistika marketingga teskari ta'sir ko'rsatishi mumkin; mahsulotlar assortimentining oqim jarayonini boshqarishni sozlash, assortiment tuzilmasiga, ishlab chiqarish dasturiga, korxonaga byudjetiga, shuningdek marketing strategiyasi va taktikalariga o'zgartirishlar kiritish.

Haqiqiy sharoitda mahsulotning yangi turini chiqarish to'g'risida marketing qarorini qabul qilish, qoida tariqasida, moddiy-texnik resurslarni sotib olish, yetkazib berish, saqlash va dastlabki qayta ishlash, keyinchalik ularni ishlab chiqarish jarayonida, keyin esa mahsulotni jismoniy taqsimlash, tayyorlash va yetkazib berishda foydalanish, iste'molchilarga yetkazish uchun kutilmagan xarajatlarni keltirib chiqaradi. Mutlaqo yangi manbalarga ehtiyoj bor.

Marketing xizmat ko'rsatishning ko'lami va parametrlarini aniqlashga, iste'molchilarning motivatsiyalari va ehtiyojlari tarkibi va dinamikasini kuzatishga, bozor sharoitlari va talabning rivojlanishini bashorat qilishga va hokazolarga yordam beradi. Tayyor mahsulotni sotishda logistika tamoyillariga rioya qilish logistika va uchinchi marketing funksiyasini amalga oshirish xarajatlarini oshiradi.

Biroq, ular tezda to'lashadi, yaxshi foyda olib keladi va umuman, kompaniyaning bozordagi marketing pozitsiyasini sezilarli darajada mustahkamlaydi va raqobatda ustunlikka erishadi [29-33].

Marketing tovarlar harakatini tashkil etishga tizimli yondoshish muammosini keltirib chiqaradi: tovarlarni taqsimlashni samarali tashkil etish bilan ushbu jarayonning har bir bosqichi yaxshi muvozanatli va mantiqan qurilgan umumiy tizimning ajralmas qismi sifatida rejalashtirilishi kerak.

Biroq, tovarlarni taqsimlash jarayonining barcha ishtirokchilarini texnik va texnologik integratsiyalash usullari marketingning emas, balki logistikaning asosiy mavzusi hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Jamoat transporti tizimini isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida" Qarori. <https://lex.uz/docs/-6386205#-6387283>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi Andijon viloyati statistika boshqarmasi. <https://andstat.uz/uz/>
3. Nurdinov M., G'anijonov M., Abdupattoyev B. CARGO ON INTERNATIONAL HIGHWAYS REST AREAS FOR CARS //Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences. – 2022. – T. 1. – №. 6. – S. 302-308.
4. Muqimova D., Nurdinov M. COMPLIANCE WITH RESPONSIBILITY AND WORK REGIMES OF DRIVERS IN LEGAL REGULATORY DOCUMENTS DUE TO ACCIDENTS IN THE TRANSPORTATION OF INTERNATIONAL GOODS BY TRUCKS //Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences. – 2022. – T. 1. – №. 2. – S. 15-25.
5. Shukurov M. et al. Highways, Functions And Importance //The American Journal of Engineering and Technology. – 2021. – T. 3. – №. 04. – S. 1-6.
6. Nurdinov M., Dumakhonov F. TRANSIT ROUTES IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN WHICH IMPACT ON ORGANIZATION AND TRAFFIC SAFETY //Solution of social problems in management and economy. – 2022. – T. 1. – №. 4. – S. 109-115.
7. Norqul A., Murodali N. MARKAZIY OSIYODA TRANSPORT KORIDORLARINING RIVOJLANISH TARIXI //Novosti obrazovaniya: issledovanie v XXI veke. – 2022. – T. 1. – №. 5. – S. 68-76.

8. НАСИРОВ, И. З. .; Аббаов С. Ж. . ВОДОРОД ИШЛАБ ЧИҚАРИШ УСУЛЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛЛАР. IJPSSS 2022 , 99–103.
9. Zakirovich, N. I. (2022). Adding Hydrogen to the Fuel-Air Mixture in Engines. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 8, 75-77.
10. Nasirov I.Z., Urinov D.O. The texchnology of obtaining environmentally clean fuel for vehicles// Scientific and technical journal of NamIET (Наманган муҳандислик технология институти илмий- техника журнали), Наманган: НамМТИ, 2021, 188-193 б.
11. Насиров И.З., Рахмонов Х.Н., Аббосов С.Ж. Результаты испытания электролизера// U55 Universum: технические науки: научный журнал. – № 6(87). Часть 2. М. Изд. «МЦНО», 2021.– 108 с. 34.<http://7universum.com/ru/tech/archive/category/687>. DOI - 10.32743/UniTech.2021.87.6.11860 с. 31-33.
12. Испытания газового устройства Braun. (2022). Журнал фармацевтических отрицательных результатов , 1545–1550 гг. <https://doi.org/10.47750/pnr.2022.13.S08.185>
13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Jamoat transporti tizimini isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida” Qarori <https://lex.uz/docs/-6386205#-6387283>
14. Насиров Ильхам Закирович. (2022). МУСТАХИЛ ИШЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛЛАРИ. Конференц-зона , 327–332. Получено с <http://www.conferencezone.org/index.php/cz/article/view/867>
15. Саримсаков А.М., Хакимов М. ПРОЕКТИРОВАНИЕ СИСТЕМ ПОЖАРОТУШЕНИЯ, СКОРОСТНОГО ДВИЖЕНИЯ АВТОМОБИЛЕЙ СКОРОЙ ПОМОЩИ НА ПЕРЕКРЕСТКАХ // Universum: технические науки : электрон. научн. журн. 2022. 4(97). RL: <https://7universum.com/ru/tech/archive/item/13416> (дата обращения:19.12.2022)
16. Шодмонов С. А., Ортиқов С. С., Abdiraxmonov R.A International jurnal for innovative Enjineering and Management Research Хиндистон Hyderabad 2021 THE RESULTS OF LOBORATORY STUDIES CONDUCTED TO DEVELOP THE TECHNOLOGIY OF RESTORATION OF SHAFTS March-2021, Volume 10, Issue 03, Pages: 402-404 [https://ijiemr.org/downloads/Volume-10/ISSUE-3 3 0.33 ball](https://ijiemr.org/downloads/Volume-10/ISSUE-3%2033ball)
17. Hakimov M.S. Recovery Of Fines From Drivers Of Foreign Vehicles. (2023). Journal of Pharmaceutical Negative Results, 3589-359 <https://doi.org/10.47750/pnr.2023.14.03.446>
18. Nasirov Ilham Zakirovich, Sarimsaqov Akbarjon Muminovich, Teshaboyev Ulugbek Mirzaahmadovich, Gaffarov Mahammatzokir Toshtemirovich. Tests of a reactor for supplying hydrogen and ozone to an internal combustion engine// International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE) ISSN: 1308-5581. DOI

19. Насиров Ильхам Закирович. (2022). МУСТАХИЛ ИШЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛЛАРИ. Конференц-зона , 327–332. Получено с <http://www.conferencezone.org/index.php/cz/article/view/867>.
20. САРИМСАҚОВ, А. М., & НАЗИРОВ, Н. Ж. Ў. ОРГАНИЗАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ШАХРИХАНСКОГО АВТОВОКЗАЛА С ИНФОРМАЦИОННЫМИ ТЕХНОЛОГИЯМИ. UNIVERSUM, 52-54.
21. Nazirov, N. (2023). SHAHRIXON TUMANIDA JOYLASHGAN AVTOSHOXBEKATDA ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARIDAN FOYDALANISH. Евразийский журнал технологий и инноваций, 1(5), 5-9.
22. Nazirov Nodirbek. (2023). ANDIJON VILOYATI SHAHRIXON TUMANIDA JOYLASHGAN AVTOSHOXBEKATDAGI AVTOBUSLAR VA MIKROAVTOBUSLAR FAOLIYATIDA GPS-NAZORATI MARKAZINI TASHKIL ETISH ORQALI FAOLIYATINI TAKOLADI. TA'LIMDAGI ZAMONAVIY MUAMMOLAR VA ULARNING ILMIY YECHLARI , 1 (1), 175-182. <https://esiconf.com/index.php/mpe/article/view/102> dan olindi
23. Nazirov, N. (2023). SHAHRIXON TUMANIDA JOYLASHGAN AVTOSHOXBEKATDA ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARIDAN FOYDALANISH. Евразийский журнал технологий и инноваций, 1(5), 5-9.
24. Хомидов Анварбек Ахмаджон ўғли, & Шодмонов Сайидбек Абдувайитович. (2022). ДАТЧИКИ ТЕМПЕРАТУРЫ. European Journal of Interdisciplinary Research and Development, 4, 62–66. Retrieved from <http://www.ejird.journalspark.org/index.php/ejird/article/view/65>
25. Насиров И.З., Рахмонов Х.Н., Аббосов С.Ж. Результаты испытания электролизера // Universum: технические науки : электрон. научн. журн. 2021. 6(87). URL: <https://7universum.com/ru/tech/archive/item/11860> (дата обращения: 03.12.2021).
26. НАСИРОВ, И. З. ., & Аббаов С. Ж. . (2022). ВОДОРОД ИШЛАБ ЧИҚАРИШ УСУЛЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛЛАР. International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences, 99–103. Retrieved from <http://ijpsss.iscience.uz/index.php/ijpsss/article/view/237>
27. То'raboyev Holmurod Rustamjon o'g'li. (2023). ANDIJON VILOYATIDAN O'TUVCHI XALQARO AVTOMOBIL YO'LLARIDA TRANSPORTLARINING O'TUVCHANLIGINI OSHIRISH HAMDA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH. Journal of Universal Science Research, 1(11), 237–242. Retrieved from <https://universalpublishings.com/index.php/jusr/article/view/2672>
28. Sobirova, T. A. (2022). YARIMO 'TKAZGICHLI LAZERLAR. Экономика и социум, (6-1 (97)), 1181-1187.
29. MUMINOVICH, S. A., & ZAKIROVICH, N. I. (2022). PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MULTIMODAL TRANSPORTATION TECHNOLOGY. Saybold Report (TSRJ): Saybold Publications, Box, 644(428), 468-475.

30. Nasirov, I. Z. Soliev Boburjon Abdiraim Kouls.(2022). ISPOLZOVANIE INTELLEKTUALNOY SISTEMY ADAS DLYa POMOCI VODITELYaM. Amerikanskiy jurnal mejdissiplinarnyx issledovaniy i razrabotok, 5, 94-105.

31. Nasirov, I. Z. (2022). Tavakkalova Saidaxon Orifjon qizi, Tulkinxujaeva Nilufarxon Rasuljon kizi. ANDIJON VILOYaTIDA YO'L HARAKATINITASHKIL ETISHNING RAQAMLASHTIRILISHI. Mejdunarodnyy nauchno-obrazovatelnyy elektronnyy jurnal «OBRAZOVANIE I NAUKA V XXIVEKE». Выпуск No25, 7, 1276-1279.

32. Nasirov, I. Z., & Kamolov, Sh. S. BOBUR SHOX VA S. ZUNNONOVA KO'CHALARI KESISHMASIGA SVETOFORLARNI O'RNATISH. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS, 7, 102-107.

33. Saidkamolov Islomjon Raxmatullo ugli i Nasirov Ilxam Zakirovich. (2022). MODELIROVANIE PROTSESSA VYBORA OPTIMALNOGO TIPA PODVIJNOGO SOSTAVA DLYa PEREVOZKI LEKARSTV DO POTREBITELYa. Vsemirnyy byulleten sotsialnyx nauk , 17 , 176–186. Polucheno s <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/1876>.